

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

INDEKS ODRŽIVOSTI OCD 2016.

SRBIJA

20. IZDANJE - MAJ 2017.

Nacionalna koalicija za decentralizaciju je tokom 2016. godine realizovala ulične akcije u 8 gradova u Srbiji, a jedna od njih, koja je na fotografiji korice, bila je u Zaječaru. Na ovim akcijama razgovaralo se sa građanima/kama o nedostacima postojećeg izbornog sistema u Srbiji i o njegovom uticaju na njihove živote. Ključni problem je to što je više od 70 posto stanovništva nedovoljno zastupljeno u parlamentu skoro dve decenije, čemu doprinosi izuzetno loš izborni sistem. Ulične akcije su deo zagovaračke inicijative "Biram koga biram", koju su pokrenule grupe građana po celoj Srbiji zajedno sa udruženjima: Nacionalna koalicija za decentralizaciju, Srbija u pokretu i Media i reform centar Niš, uz finansijsku podršku USAID-a i NED-a.

Fotografija: Nacionalna koalicija za decentralizaciju.

ŠTA JE INDEKS ODRŽIVOSTI?

Indeks održivosti organizacija civilnog društva (IO OCD) se koristi od 1997. godine za procenu održivosti OCD sektora. Indeks je razvijen od strane Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) u partnerstvu sa lokalnim organizacijama u svakoj od zemalja u kojoj se sprovodi. Teritorijalno, Indeks se znatno proširio od svog uvođenja- počevši od 18 zemalja u regionu Evrope i Evroazije, do čak 60 zemalja koje sada pokriva u različitim regionima širom sveta. Koristeći standardne indikatore i prikupljajući podatke svake godine, IO OCD omogućava korisnicima da prate razvoj i identifikuju trendove u OCD sektoru u određenom vremenskom okviru, upoređujući različite zemlje i regione. Koristi se od strane OCD predstavnika, zagovarača, partnera u razvoju i akademika koji žele da prate međunarodne i regionalne trendove u sektoru civilnog društva i da prepoznaju zajedničke prepreke koje otežavaju održivost sektora, kao što su zakonsko okruženje, organizacioni kapacitet, finansijska održivost.

METODOLOGIJA

Indeks meri održivost OCD sektora svake zemlje, a zasniva se na sedam dimenzija: pravno okruženje, organizacioni kapacitet, finansijska održivost, zagovaranje, pružanje usluga, infrastruktura i slika u javnosti. Lokalni partneri IO OCD implementiraju ovaj proces u svakoj zemlji kroz organizovanje i vođenje raznovrsnog i reprezentativnog panela sa OCD ekspertima. Panelisti raspravljaju i ocenjuju sedam dimenzija za godinu koja se procenjuje i postižu konsenzus o ocenama koje odgovaraju svakoj dimenziji. Svaka dimenzija se meri na skali od 1 do 7, gde 1 označava veoma napredni nivo a 7 veoma nizak nivo razvijenosti. Na osnovu informacija koje dobiju na ekspertskom panelu, OCD partneri izrađuju narativni izveštaj.

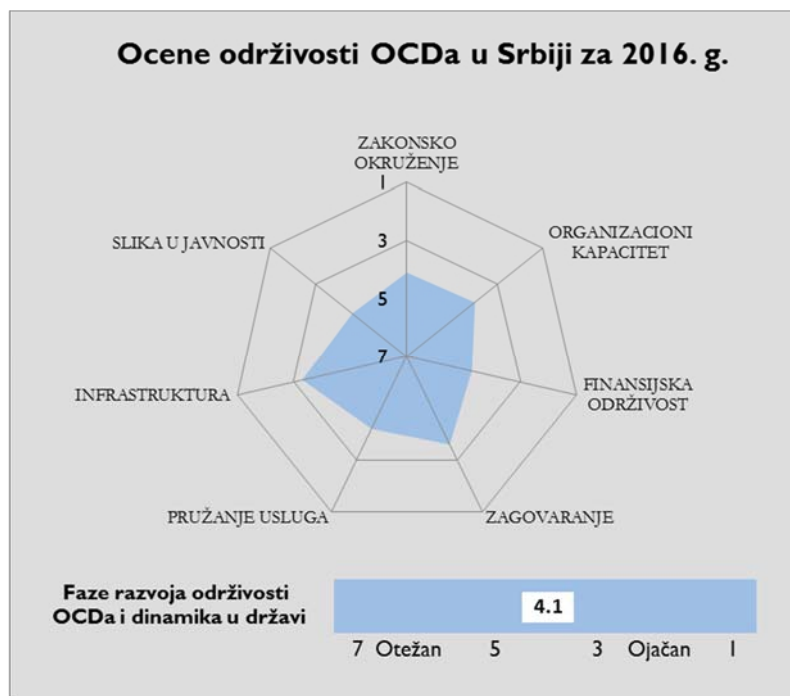
Nacionalna koalicija za decentralizaciju već sedmu godinu za redom u saradnji sa Američkom agencijom za međunarodni razvoj (USAID) sprovodi Indeks održivosti organizacija civilnog društva u Srbiji.

Za više informacija možete kontaktirati tim Nacionalne koalicije za decentralizaciju putem e-mail adrese info@nkd.rs

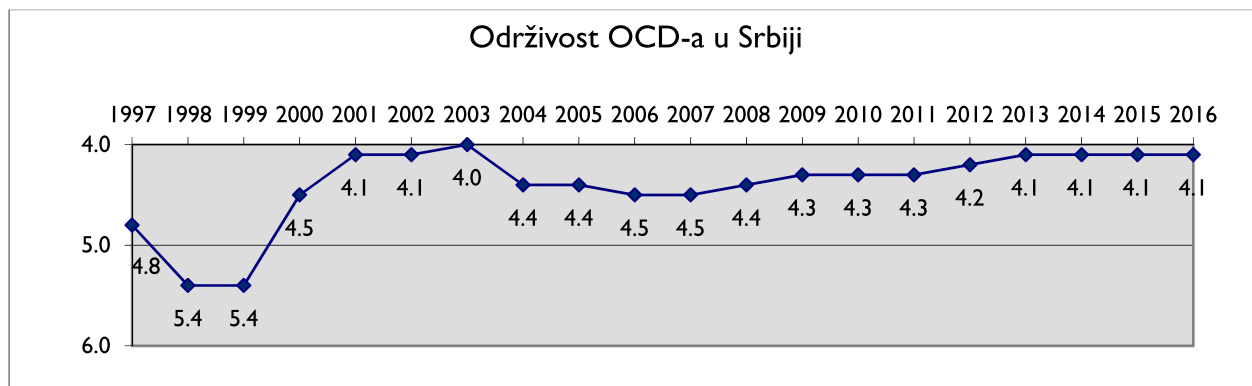
Ceo izveštaj se može pročitati na: <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>

INDEKS ODRŽIVOSTI OCD 2016 – SRBIJA

MAJ 2017

ODRŽIVOST OCD-A: 4.1

OCD u Srbiji su bile meta povećane negativne medijske pokrivenosti u 2016. Nakon što su mediji civilnog društva objavili kritičke izveštaje o aferama vodećih političara, medijske kuće sa jakim vezama u vladajućim

političkim partijama su objavili tvrdnje da strani donatori, kako javni tako i privatni, imaju za cilj da "destabilizuju Srbiju" svojim "plaćenicima", misleći na OCD. Nacionalne dnevne novine Informer su zatim objavile imena i fotografije OCD lidera, etiketirajući ih kao "plaćenike, izdajnike i zaverenike". Istovremeno, prema izveštaju EU o napretku za 2016, saradnja između civilnog društva i parlamenta o pregovorima sa EU je poboljšana.

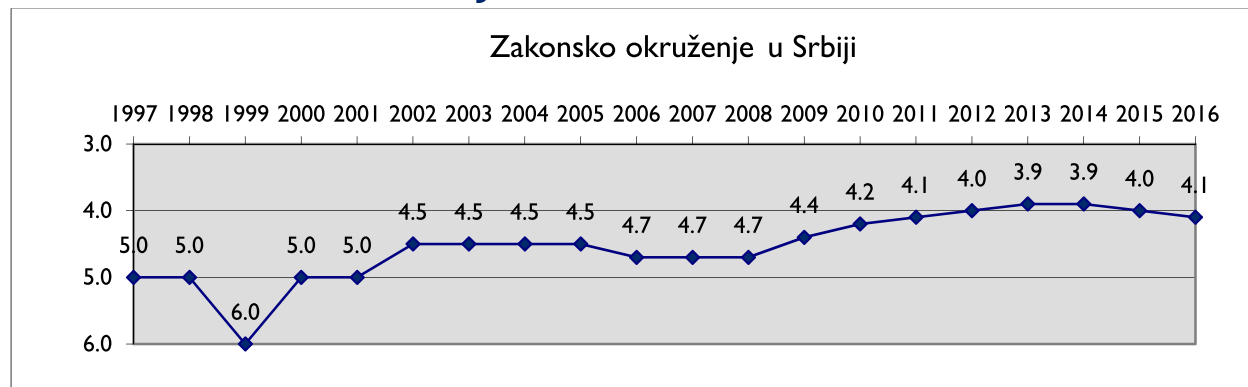
Republički i lokalni parlamentarni izbori su održani 2016. Tokom izbornog perioda, Vlada je bila sve više neprijateljski nastrojena prema građanskim inicijativama koje nadgledaju izborni proces, kao i prema organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i privatnim medijima. Na izborima je Srpska napredna stranka osvojila većinu mesta u parlamentu, iako se struktura vlade i koalicije vladajućih partija nisu bitnije promenile ni na lokalnom niti na nacionalnom nivou. Neke nestranačke građanske inicijative su takodje osvojile značajan broj mandata u lokalnim parlamentima.

Migrantska kriza je nastavljena u 2016. godini, ali u znatno manjem obimu. Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova, samo 2016. izdato je oko 100.000 dozvola koje migrantima dozvoljavaju ulazak u Srbiju. Nasuprot tome, 2015. je u zemlji registrovano više od 550.000 izbeglica. Međutim, OCD izveštavaju da su se migranti zadržali u Srbiji duže nego prethodnih godina, što je stvorilo značajne probleme smeštaja.

Dok se ukupna održivost OCD-a nije menjala u 2016. godini, dimenzije pravno okruženje, zagovaranje i slika u javnosti su se pogoršale, dok su se organizacioni kapacitet, finansijska održivost i infrastruktura poboljšali.

Od novembra 2016. u registar privrednih subjekata Srbije upisano je 28.799 OCD, što je povećanje od približno 2,400 u proteklih godinu dana. Broj fondacija i zadužbina povećan je za šezdeset sedam, i sada iznosi 732. Osim toga, još sedam stranih udruženja je registrovano u 2016. godini, što ih ukupno čini 66.

ZAKONSKO OKRUŽENJE: 4.1

Već drugu godinu za redom, pravno okruženje za OCD se pogoršalo u Srbiji, pre svega zbog povećanog pritiska od strane vladinih zvaničnika i medija.

Dok je za udruženja registracija laka, za fondacije, zadužbine, i OCD sindikate (mreže) je i dalje složena zato što država poistovećuje ulogu njihovih upravnih organa sa ulogom osnivača organizacija. OCD koje pokušavaju da registruju mreže, na primer, moraju da ispune sve složenije zahteve, kao što su dostavljanje ličnih dokumenata osnivača, što je teško jer su neke organizacije pre više od dvadeset godina osnovali ljudi koji više nisu uključeni u njih.

Građanski zakonik je još uvek u fazi izrade. OCD nisu uključene u pripremu istog, ali prate njegovu izradu, jer će taj zakonik obuhvatiti pitanja od značaja za sektor.

Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja je najavilo izradu Zakona za udruženja osoba sa invaliditetom u toku ove godine. Ministar je najavio da će država uvesti "kriterijum reprezentativnosti" kako bi takva udruženja dobila sredstva, iako nije objasnio detaljnije šta to znači. OCD su zabrinute da država može da koristi ove kriterijume da legalno favorizuje tradicionalne članske organizacije sa kojima ima bliske veze pri donošenju odluka o finansiranju.

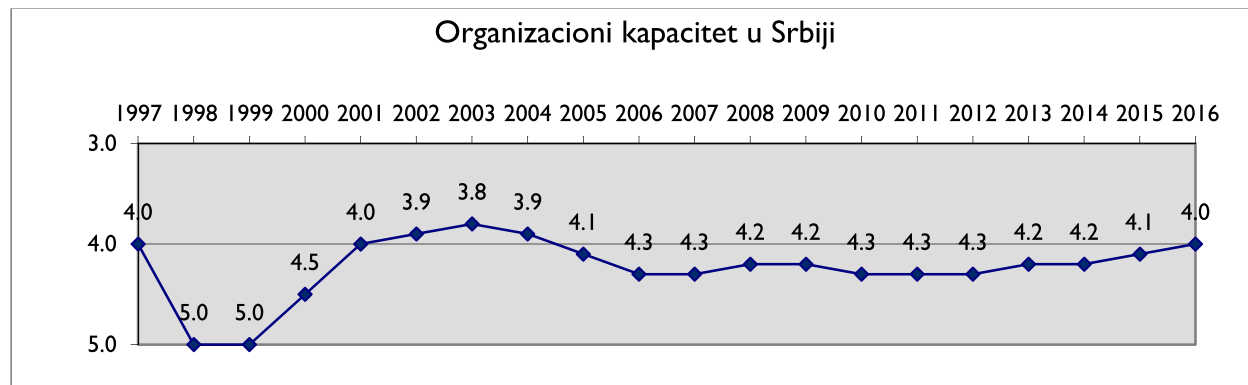
Članovi vladajuće partije i mediji sa kojima su povezani, kao i predstavnici vlasti, nastavili su da vrše pritisak na organizacije kao što su Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS), Mreža za istraživanje kriminala i korupcije (KRIK), Balkanska istraživačka mreža (BIRN) i Istinomer. Nakon što je premijer optužio međunarodne donatore i EU za sponzorisane napada na vladu kroz OCD u nekoliko navrata 2015. i 2016. godine, mediji bliski vladi počeli su da kreiraju članke sa podacima o korisnicima donacija EU i drugih donatora, kao i imena i fotografije koordinatora projekata, pod naslovima kao što su "Rokfeler i Soroš finansiraju haos u Srbiji." Posle svakog od članaka, OCD lideri dobijali su pretnje smrću i druge pretnje na Fejsbuku, putem e-maila i telefona. Organi za sprovođenje zakona nisu se dovoljno založili da se problem reši. U jednom naočitom slučaju, sud je odlučio da onlajn poruka koja je poslata Južnim vestima navodeći da "novinare Južnih vesti treba spaliti" nije pretnja već izražavanje mišljenja. Tokom posete Srbiji avgusta 2016. godine, američki potpredsednik Džo Bajden izrazio je zabrinutost zbog pretnji premijera Vučića srpskom civilnom društvu.

OCD ne dobijaju poreske olakšice na prihode od donacija. Krajem 2015. godine, Vlada je usvojila amandmane na izmene poreskih zakona koji pružaju korporativnim donatorima poreske olakšice za donacije za OCD. Međutim, kako se navodi, Vlada ne pokazuje veliko interesovanje za sprovođenje ove promene. Osim toga, istraživanje Trag Fondacije i Catalyst Balkans-a utvrdilo je da su procedure ili nejasne ili isuviše komplikovane za mnoge kompanije: 40% kompanija i malih i srednjih preduzeća koja imaju korporativne donatorske programe ne koriste nove poreske podsticaje predviđene zakonom, dok se skoro 55% njih suočilo sa ili imalo poteškoća tražeći te olakšice. Pojedinci ne primaju nikakve poreske olakšice za doniranje. U stvari, neke poreske kancelarije u Srbiji čak naplaćuju organizacijama porez od 2,5% na individualne donacije.

OCD mogu zaradivati kroz prodaju robe i pružanje usluga i mogu legalno da konkurišu za državna sredstva. Zakon o socijalnom preduzetništvu je još na čekanju. U 2016. godini je druga radna grupa zadužena za stvaranje nacрта zakona raspuštena, a treća radna grupa je nastala krajem 2016-te. Nema naznaka kada će novi zakon biti usvojen i šta se može očekivati od njega.

Lokalna pravna podrška organizacijama civilnog društva još uvek nije razvijena u Srbiji, posebno van Beograda. OCD se uglavnom obraćaju iskusnim OCD za savet.

ORGANIZACIONI KAPACITET: 4.0

Organizacioni kapacitet je poboljšán u 2016. godini. OCD sve više traže pomoć u strateškom planiranju, dok su razvijenije organizacije ustanovile izgradnju baze kao ključni prioritet. Međutim, izgradnja baze još uvek nije primarni fokus za većinu OCD-a. OCD koje rade u manjim sredinama, gde su njihovi lideri prepoznati imaju više uspeha u izgradnji baze.

Prema navodima Centra za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) o učešću građana u demokratskim procesima u Srbiji za 2016. godinu, samo 9% ispitanika je učestvovalo u inicijativama lokalnih zajednica, što predstavlja smanjenje od 3% u odnosu na 2015. Međutim, procenti ispitanika koji žele da utiču na odluke Vlade (28%) i odluke lokalne samouprave (34%) porasli su za 6% u odnosu na 2015. godinu.

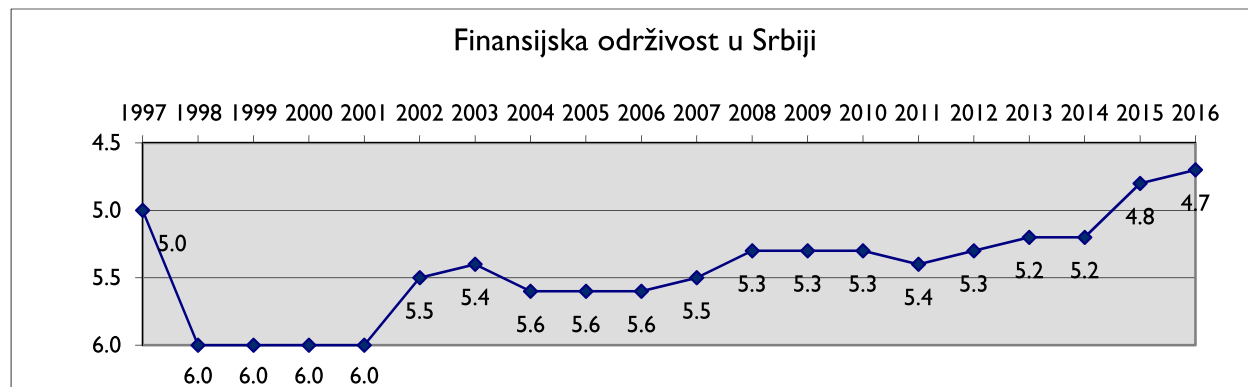
Prema navodima trenerske i konsultantske zajednice, organizacije civilnog društva su sve više zainteresovane za pomoć u strateškom planiranju, i sve više OCD-a razvija strateške planove, uključujući i tehnike planiranja u njihovom radu. Dok OCD definišu izjave o misiji kao deo procesa strateškog planiranja, njihovi projekti još uvek pretežno zavise od donatora i često su van navedenih ciljeva organizacija.

Strukture za interno upravljanje još uvek nisu dovoljno razvijene među OCD-ima. Ograničeni broj organizacija je uspostavio svoje osoblje, organe upravljanja i odbore direktora. U najvećem broju organizacija, lideri i dalje donose većinu odluka. Vodeće organizacije dele svoja iskustva i prakse sa drugim organizacijama civilnog društva, inspirišući druge organizacije da stvore ljudske resurse i procedure za upravljanje finansijama.

Većina osoblja angažovano je na projektnoj osnovi. Ograničeni broj OCD-a koji primaju institucionalnu podršku od donatora imaju stalno zaposlene. Kvalifikovano osoblje često napušta sektor radi zaposlenja u privatnom ili javnom sektoru. Dok zapošljavanje u sektoru stagnira, nivo veština zaposlenih u OCD je značajno porastao u poslednjih nekoliko godina, zahvaljujući praksama i procedurama koje dele iskusnije organizacije. U 2016. godini, OCD su saradivale sa univerzitetima i studentskim organizacijama kako bi većem broju studenata pružili priliku za stažiranje, povećavajući kapacitete pojedinih segmenata civilnog društva, pre svega pružalaca socijalnih usluga. Prema Svetskom indeksu davanja za 2016, samo 5% ispitanika je izjavilo da su učestvovali u volonterskoj akciji u 2015-oj godini, približno na istom nivou kao u 2014-oj (6%). Volonterski menadžment je i dalje nerazvijen.

OCD imaju pristup najnovijim informacionim i komunikacionim tehnologijama (ICT), i sve više koriste društvene mreže da promovišu svoj rad, uspostave dijalog između pojedinaca i donosioca odluka, i uključuje svoje konstituentne.

FINANSIJSKA ODRŽIVOST: 4.7

Finansijska održivost OCD-a se poboljšala u 2016. godini. OCD su bile u stanju da sakupe više sredstava kako od pojedinca tako i od kompanija u toku ove godine, uključujući velike kampanje za prikupljanje sredstava.

OCD procenjuju da je nivo međunarodnih sredstava u 2016. otprilike isti kao i u 2015, iako ne postoje precizni podaci. U 2016. godini, u EU su se javljala kašnjenja pri otvaranju poziva za OCD. Kancelarija Vlade za saradnju sa civilnim društvom se zalaže da obezbedi sredstva iz centralnih i lokalnih budžeta za OCD koje su primaoci EU fondova kako bi pokrili učešće u troškovima. Mali broj donatora pruža institucionalnu podršku za OCD.

Lokalna podrška od pojedinaca i kompanija je u porastu, ali još uvek nije dovoljna da izdržava sektor. U 2016. godini, Catalyst Balkans je zabeležio 3.270 jedinstvenih filantropskih aktivnosti¹. Catalyst Balkans je takođe izvestio da je ukupna vrednost zabeleženih filantropskih akcija u 2016. bila 9,6 miliona €, gde je oko 3 miliona € dato udruženjima, što je značajno povećanje u odnosu na 2015. To se desilo zahvaljujući tome što su OCD, kao što su Nacionalno udruženje roditelja dece obolele od raka (NURDOR), organizovale nekoliko velikih kampanja prikupljanja sredstava. Procenat donatorskih sredstava koja su data za OCD porastao je sa 15,6% u 2015. na 31,4% u 2016. godini.

OCD sve više razumeju prednosti i tehnike lokalnog prikupljanja sredstava i uspešno su privukle više različitih izvora finansiranja u toku ove godine. Godišnji program Uspešno prikupljanje sredstava Trag Fondacije pokazao je izuzetan uspeh kada je, po prvi put posle skoro deset godina, osam od deset podržanih organizacija ispunilo svoje lokalne ciljeve prikupljanja sredstava za samo tri meseca. Politička pitanja se još uvek ne posmatraju kao dobre platforme za prikupljanje sredstava. Ipak, inicijativa Ne davimo Beograd, koja se zalaže protiv skupog građevinskog projekta u centru Beograda, prikupila je između 1.200 € i € 1.800 od pojedinaca preko Fejsbuk kampanja u veoma ograničenom vremenskom roku za svaki od šest protesta koji su organizovani. Prema svetskom indeksu davanja, 25% ispitanika u Srbiji prijavilo je doniranje u dobrotvorne svrhe u 2015, što predstavlja dramatičan pad u odnosu na 38% u 2014. godini, kada su zabeleženi "svesrdni naponi za prikupljanje sredstava posle velikih poplava širom južne Evrope", ali uglavnom u skladu sa nivoima iz 2013. (21%).

Savet za društveno odgovorno poslovanje (DOP) u Privrednoj komori, koji ima za cilj da promovira DOP u Srbiji, je rekonstituisan u 2016. i sada kao predstavnik uključuje mnoge snažne OCD, uključujući Trag fondaciju, Divac Fondaciju i Smart Kolektiv. Prema Catalyst Balkans-u, glavne kompanije koje mediji najčešće pominju u vezi sa filantropskim akcijama uključuju NIS Novi Sad, Elcom Trade, AD Imlek Beograd, Telekom Srbija Beograd, i DM drogerie markt d.o.o. Beograd. Najčešće spominjana mala i srednja preduzeća (MSP) bila su Link grup d.o.o., Bahus, Dexy Co, Eurolin, i Miligram Music Beograd.

Država daje subvencije na centralnom i lokalnom nivou za OCD iz budžetske linije 481, posvećene nevladinim organizacijama. Međutim, ova linija se takođe u velikoj meri koristi za finansiranje političkih stranaka i Srpsku pravoslavnu crkvu. OCD takođe dobijaju sredstva od lokalnih i centralnih vlasti da obezbede socijalne i druge usluge. Ne postoje nikakvi zvanični podaci o ukupnom iznosu prebačenom civilnom društvu od strane države od 2013. godine.

Optuženi na sudu mogu da postignu sporazum sa tužiocem da daju doprinos sredstvima za slučajeve od javnog interesa u zamenu za odustajanje od tužbe. U 2016. godini, Ministarstvo pravde počelo je da prikuplja sredstva i izdaje otvorene pozive za projekte od javnog interesa. Međutim, samo 10 odsto sredstava dodeljeno je OCD-ima, dok je većina dodeljena državnim institucijama.

Kao odgovor na žalbe zbog nedostatka transparentnosti, Građanske inicijative su zahtevale od vlade informacije o raspodeli sredstava iz Lutrije Srbije, koja je objavila otvoreni poziv za projekte od javnog

¹ Catalyst Balkans definiše filantropske akcije kao: „Jedinstveni verifikovani događaji/primeri prikupljanja donacija. Mogu da sadrže nekoliko donacija (primer bi mogao biti kampanja u kojoj pojedinci prikupljaju novac za neko lečenje).“

interesa u 2016. Nakon četiri meseca, Građanske inicijative dobile su zvaničan odgovor u kom se navodi da Lutrija nema bazu podataka o OCD-ima koje dobijaju njihove donacije.

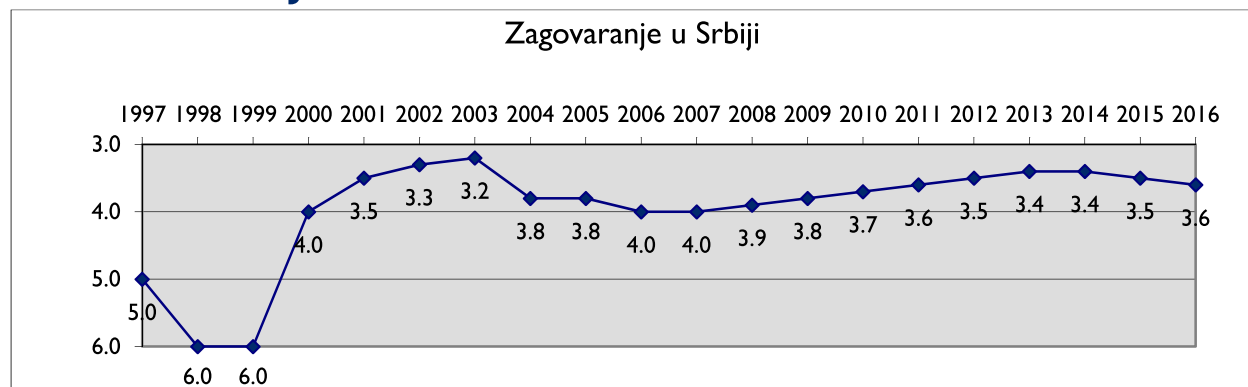
Ono što je pozitivno, kao rezultat zagovaranja civilnog društva i Stalne konferencije gradova i opština, počevši od 2017, državni budžet će imati novu klasifikaciju budžeta za omladinske projekte, koji su ranije bili u istoj klasifikaciji budžeta kao i sport. Očekuje se da ova nova klasifikacija obezbedi veću transparentnost u finansiranju omladinskih projekata od strane države.

Na lokalnom nivou, postoje pozitivni primeri javnog finansiranja OCD-a. Na primer, u gradu Kragujevcu, Lokalni akcioni plan za Rome izdvaja budžetska sredstva za brojne projekte OCD-a. Pored toga, lokalne samouprave su pokazale više otvorenosti i obezbedile sredstva za projekte OCD-a širom Srbije.

Prema podacima Catalyst Balkans-a, tri od prvih pedeset udruženja po prihodima zaradjuje sav svoj prihod od prodaje roba i usluga. Prema istom istraživanju, među 100 najvećih OCD po prihodima u Srbiji, 14 % prihoda zaradjuje od prodaje roba i usluga.

Jedino veće OCD imaju regulisane sisteme za upravljanje finansijama. Skorašnje USAID inicijative koje pružaju direktnu podršku srpskim organizacijama civilnog društva podstakle su podnosiocima zahteva za grantove da razviju ljudske resurse, finansijske procedure i procedure nabavke. Male i srednje OCD imaju nerazvijene finansijske sisteme, koji se obično baziraju na projektu i pod nadzorom su samo koordinatora projekta. Veće OCD prave godišnje finansijske izvještaje i godišnje organizacione revizije, što je ujedno i uslov da od EU dobiju donacije većeg obima.

ZAGOVARANJE: 3.6

Saradnja između države i civilnog društva oslanja se na stavove pojedinih državnih zvaničnika, a ne na institucionalizovane odnose, i mnogi državni zvaničnici vide OCD u negativnom svetlu. To ima za posledicu da je, generalno gledajući, saradnja organizacija koje se bave zagovaranjem i zaštitom ljudskih prava sa vladom ili lobijem na centralnom ili lokalnom nivou nemoguća.

Uprkos ovim poteškoćama, saradnja između OCD i lokalnih i centralnih vlasti je po pitanju migranata bila mnogo bolja u 2016. OCD su radile sa Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i opštinama kako bi pružili pomoć migrantima. Međutim, kada su medijski izveštaji u novembru 2016. pokrenuli pitanje nedostatka smeštaja za migrante, ministar unutrašnjih poslova okrivio je OCD što nisu izgradile smeštaje.

Autonomni ženski centar, Grupa 484, ASTRA (Akcija protiv trgovine ljudima), i Koalicija PrEUgovor zagovarali su izradu Zakona o azilu u toku godine. Zakon je još uvek bio u izradi na kraju godine, ali je Ministarstvo unutrašnjih poslova usvojilo gotovo sve preporuke OCD.

Čini se da je parlament bio manje spreman da saraduje sa organizacijama civilnog društva u 2016. u odnosu na prethodne godine. U 2016, parlament je počeo da zahteva više informacija od OCD, uključujući i biografije govornika i detalje njihovih prezentacija, pre nego što bi im dozvolio predavljanje u parlamentu. Nacionalna koalicija za decentralizaciju, CRTA i Otvoreni parlament su dobili takve zahteve. Ovaj novi postupak je zahtevao mnogo više vremena za OCD da dobije dozvolu da govori u parlamentu u odnosu na prethodne godine.

U 2016. godini, pedeset i dve OCD pokrenule su upravni spor protiv parlamenta za kršenje pravne procedure pri biranju članova Saveta regulatornog tela za elektronske medije. Zakon o elektronskim medijima predviđa dva OCD predstavnika u savetu, ali je parlament pokušao da iskoristi rupe u zakonu kako bi odložio odluku i uticao na njihov izbor. Upravni sud nije preduzeo ništa po ovom pitanju do kraja 2016. godine.

Na lokalnom nivou, Stalna konferencija gradova i opština je preporučila da lokalne vlasti odrede poziciju posvećenu saradnji sa organizacijama civilnog društva. Lokalne vlasti do sada nisu odgovorile na ovu preporuku.

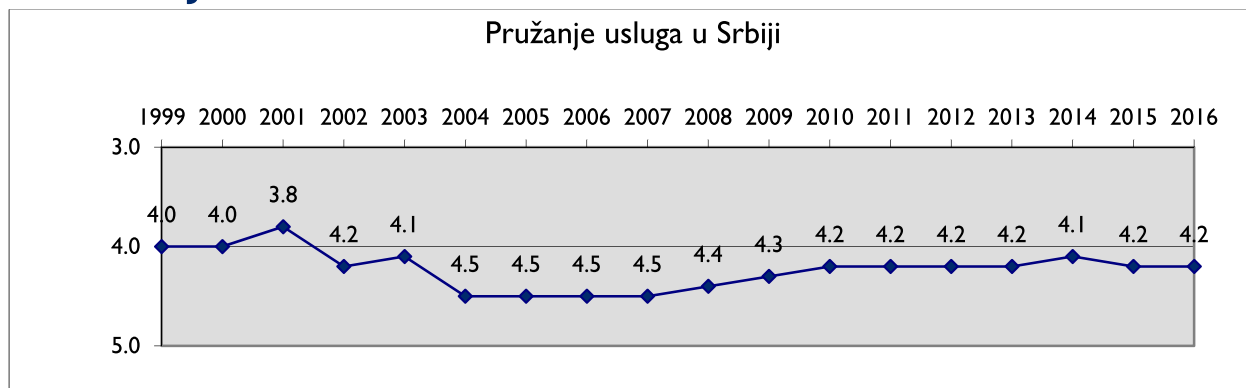
Istraživanje organizacije CRTA o učešću građana u demokratskim procesima u Srbiji ukazuje na to da postoji ograničeno verovanje u korisnost javnog aktivizma. Samo 11 % ispitanika misli da mogu da promene nesto angažovanjem na nacionalnom nivou, dok samo 17 % veruje to isto za angažovanje na lokalnom nivou. Od osam akcija koje su pojedinci potencijalno mogli da izaberu za rešavanje svojih problema, predavljanje svog problema OCD-ima je najmanje popularna, izabralo ju je samo 21% (što je značajno smanjenje sa 26 % u 2014. godini).

Nova vlada nije pokrenula nacrt Zakona o volontiranju, ključni zakon za OCD. Radna grupa Ministarstva rada, zapošljavanja, boračka i socijalna pitanja, koja uključuje predstavnike OCD, nije održala zvanične sastanke u 2016. Umesto toga, ministarstvo je insistiralo da napravi analizu trenutnih regulativa o volontiranju pre izrade novog zakona. Analiza je još uvek bila u toku na kraju godine.

Nekoliko OCD-a, kao što su CeSID, CRTA i inicijativa Građani na straži, sprovelo je nezavisni monitoring izbora 2016. godine. Međutim, pred domaće posmatrače su se postavili složeniji zahtevi nego pred međunarodne posmatrače. Na primer, bilo je ograničenja u broju domaćih posmatrača na biračkom mestu. Pored toga, Vlada je zahtevala da OCD imaju članove u svojim statutima posvećene posmatranju izbora, koji je isključio brojne organizacije za ljudska i manjinska prava iz praćenja izbornih aktivnosti. OCD, uključujući i Nacionalnu koaliciju za decentralizaciju, CRTA-u i Građanske inicijative, takođe su organizovale debate kandidata širom zemlje, iako su ih kandidati iz vladajuće Srpske napredne stranke neobjašnjivo bojkotovali. Neke lokalne građanske inicijative i grupe sa izrazitom nestranačkom i pro-građanskom orijentacijom, kao što su Lokalni front u Kraljevu i parodijska politička grupa Samo Jako u Mladenovcu, takođe su učestvovala na lokalnim izborima i uspele da dobiju mandate u lokalnim parlamentima.

Zagovaranje od strane LGBT grupa je bilo veoma uspešno u poslednjih nekoliko godina. U 2016. godini, državni ombudsman je čestitao Vladi i LGBT organizacijama za organizovanje sigurne i uspešne LGBT Parade ponosa, što je događaj koji je prethodnih godina bio poremećen nasiljem i pretnjama od strane desničarskih grupa. Na lokalnom nivou, policijske uprave otvorile su jedinice za prava LGBT zajednice i one dobro saraduju sa udruženjima.

PRUŽANJE USLUGA: 4.2

Pružanje usluga od strane OCD-a u Srbiji je uglavnom fokusirano na socijalne usluge, kao što su savetovanje, rad centara za decu sa smetnjama u razvoju, grupnu terapiju i smeštaj za porodice dece koja su na bolničkom lečenju. OCD kao pružaoci socijalnih usluga moraju da dobiju dozvole kako bi pristupile javnim sredstvima i ostvarile pravo na državne ugovore za socijalne usluge. Proces izdavanja dozvola je i dalje veoma zahtevan - mnoge OCD ne mogu da ispune zahteve, koji se više fokusiraju na fizičke specifikacije, kao što su prostorije i oprema, nego na sposobnosti i ljudske resurse. Čak i kada OCD ispunjavaju uslove licenciranja, država teži da favorizuje saradnju sa državnim pružaocima socijalnih usluga a ne sa OCD-ima.

Organizacijama civilnog društva u Srbiji još uvek nije dozvoljeno da pružaju zdravstvene usluge, iako mogu da rade kao partneri pri zdravstvenim institucijama. Na primer, DUGA Šabac pruža medicinsko testiranje u saradnji sa zdravstvenom institucijom. S druge strane, organizacije civilnog društva i dalje preovladavaju u oblasti neformalnog obrazovanja. Međutim, pri donošenju odluka o finansiranju, država i dalje favorizuje obrazovne programe državnih institucija.

OCD pružaju brojne treninge i konsultacije lokalnim i državnim institucijama o upravljanju projektnim ciklusom, prijavljivanju za EU fondove i pisanju predloga projekta. Takve obuke i konsultacije su takođe na tržištu za druge OCD, akademske zajednice, obrazovne i zdravstvene ustanove, kao i preduzeća koja ispunjavaju uslove za primanje donacija od EU.

Socijalne usluge koje pružaju OCD odgovaraju potrebama njihovih korisnika i zajednica, ali zavise i od raspoloživosti finansijskih sredstava. Na primer, zbog nedostatka donatorskih sredstava, usluge zaštite životne sredine su u padu, uprkos povećanoj potražnji.

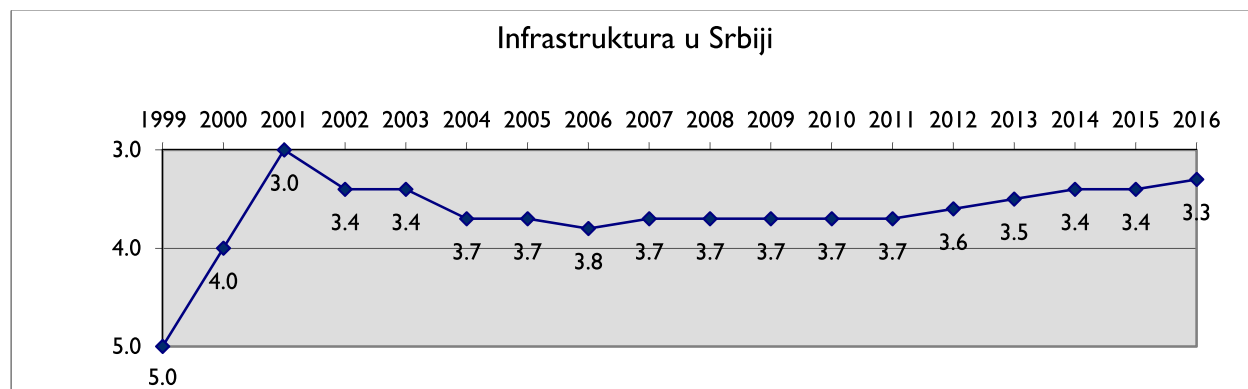
Usluge OCD-a se obično besplatno pružaju korisnicima, dok međunarodni donatori ili država pokrivaju troškove na bazi projekta. Istovremeno, pored usluga pomoći migranatima, donatori pružaju manje sredstava za usluge OCD. Samo mali broj pružalaca usluga sporovodi analizu isplativosti (cost-benefit analysis); većina ne može da obezbedi ni osnovne informacije o troškovima, što ograničava njihove sposobnosti da razviju strateške planove kako bi održali svoje usluge. Jedan izuzetak su co-working prostori, uglavnom otvoreni od strane OCD, koji su se nedavno pojavili u većim gradovima. Ovi prostori, koji izdaju poslovni prostor pojedincima, kao i prostor za sastanke i događaje drugim OCD-ima i kompanijama, postali su samoodrživiji u 2016. godini. Dobit ulažu u neprofitne aktivnosti OCD-a.

Vlada uglavnom prepoznaje vrednost socijalnih usluga koje pružaju OCD i potencijal za usluge obrazovanja, dok generalno nije zainteresovana za ostale vrste usluga. Lokalne vlasti nastavile su da sprovedu mere štednje u 2016, što je imalo za posledicu dalja smanjenja nekih socijalnih usluga, kao što su personalna asistencija za osobe sa invaliditetom. Uprkos brojnim primedbama od strane civilnog društva, u oktobru je Skupština usvojila novi Zakon o finansiranju lokalne samouprave bez javne debate ili konsultacija sa civilnim društvom i lokalnim upravama. Zakon je izazvao zabrinutost jer će smanjiti lokalne prihode u 2017.

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći je u fazi razvoja. U novembru 2016, grupa od osam vodećih organizacija za ljudska prava izdala je spisak zahteva, uključujući i puno poštovanje međunarodnih standarda koji omogućavaju OCD da budu davaoci besplatne pravne pomoći.

U oktobru 2016. su Trag fondacija, Resurs centar TACSO i Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja objavili preporuke za poboljšanje položaja OCD pružalaca socijalnih usluga i poslali ih nadležnim ministarstvima i lokalnim samoupravama. Preporuke se fokusiraju na pet oblasti: saradnja Vlade sa organizacijama civilnog društva i lokalnim samoupravama, proces izdavanja dozvola, finansiranje socijalnih usluga, obrazovanje OCD pružalaca usluga i saradnja sa državnim centrima za socijalni rad.

INFRASTRUKTURA: 3.3

Infrastruktura podrške civilnom društvu je poboljšana u 2016. godini.

Resurs centar TACSO obezbeđuje radionice, treninge, tehničku pomoć, help-desk podršku, mentorstvo i druge usluge za OCD. U 2016, TACSO je organizovao osamdeset i pet događaja usmerenih na izgradnju kapaciteta i stvaranje povoljnog okruženja za OCD; učestvovalo je više od 1.000 predstavnika i skoro 500 OCD-a. TACSO je takođe sproveo poseban program od avgusta 2015. do juna 2016. kako bi promovisao razvoj trideset i pet OCD mreža, što je proizvelo novi kadar od dvadeset i tri trenera iz cele Srbije. Mnoge druge organizacije takođe pružaju usluge podrške za OCD. Sedam od pedeset najvećih fondacija i četrnaest od pedeset najvećih udruženja obezbeđuju obuku i razmenu informacija sa drugim organizacijama civilnog društva.

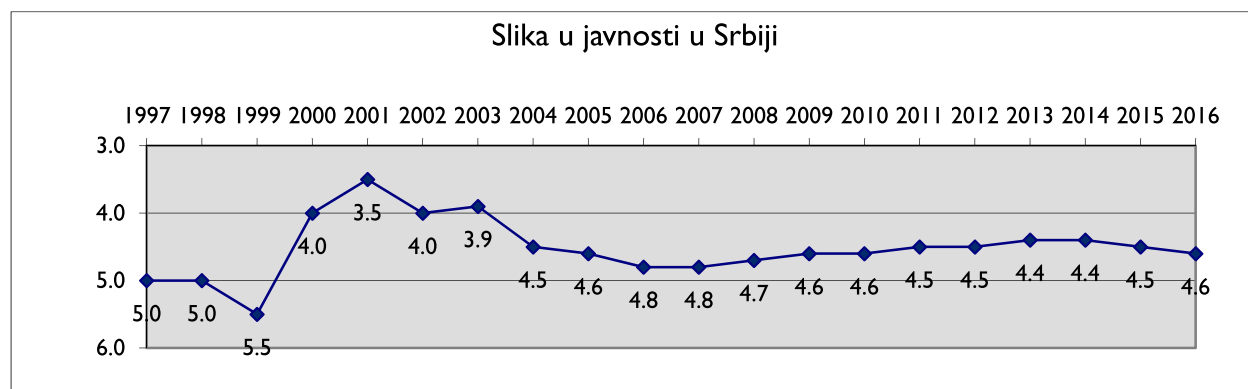
U martu 2016, godinu dana nakon ostavke prethodnog direktora, Vlada je imenovala novog direktora Kancelarije Vlade za saradnju sa civilnim društvom. Ova kancelarija završila je nacrt Nacionalne strategije za stvaranje povoljnog okruženja za razvoj civilnog društva u Republici Srbiji 2015, ali on nije usvojen do kraja godine.

U Srbiji je aktivno nekoliko lokalnih organizacija koje dodeljuju grantove. Devet od pedeset fondacija sa najvećim kapacitetima u zemlji dodeljuje grantove. Fondacije sve više saraduju sa poslovnim sektorom kako bi podržale svoje CSR programe. Community fondacije takođe polako rastu. CRTA, BIRN i Trag Fondacija osnovali su novu zadužbinu civilnog društva u Beogradu 2016. Ova zadužbina će pružati podršku za razvoj i promociju civilnog društva u Srbiji, a takođe će podržati budući organizacioni razvoj svojih osnivača. Neka vodeća udruženja u Srbiji su takodje počela dodelu grantova na celom regionu Balkana. Grupa 484 dodeljuje sredstva za pitanja u vezi sa migrantima, uključujući i međunarodnu OCD koja radi u Makedoniji. ORCA je obezbedila grantove za četrdeset i osam organizacija u Srbiji, Makedoniji, Albaniji, Crnoj Gori i na Kosovu za održive poljoprivredne projekte.

Postojeće mreže nastavile su svoju delatnost i dobile podršku za nova partnerstva. Na primer, CRTA, Nacionalna koalicija za decentralizaciju i Trag Fondacija su zajedničkim snagama promovisale građansko angažovanje. U 2016. je Asocijacija onlajn medija (AOM) počela sa radom. Ona okuplja osamnaest onlajn medija uglavnom fokusiranih na istraživačko novinarstvo. Trideset sedam vodećih novinara iz regiona Balkana su takođe osnovali mrežu posvećenu bezbednosti novinara u regionu.

Medusektorska partnerstva su na istom nivou kao u prethodnim godinama. Smart Kolektiv nastavlja da stvara prilike kako bi OCD imale koristi od mentora iz privatnog sektora i uspostavile medusektorsku saradnju. Pored toga, Fondacija Hemofarm okupila je preduzeća i organizacije civilnog društva u kampanji donacije organa. Šta više, veći broj preduzeća i osnovnih škola širom Srbije se složilo da budu centri za prikupljanje poklopaca od plastičnih boca koji se prodaju za reciklažu i koji se koriste za kupovinu invalidskih kolica za OCD iz Zrenjanina koji je posvećen osobama sa invaliditetom. Postojeće partnerstvo lokalnih preduzeća i OCD nastavilo je da se razvija. Na primer, co-working prostor za oblast kreativne industrije u Nišu je pokrenuo OCD Proaktiv i arhitektonski studio Kontra.

SLIKA U JAVNOSTI: 4.6

Drugu godinu za redom, slika u javnosti OCD-a je opala. U odnosu na 2015, povećan je medijski pritisak na predstavnike OCD-a, zaposlenih i donatora. Medijska pokrivenost OCD-a od strane vodećih medijskih kuća je bila veoma negativna, predstavljajući organizacije koje se bave zagovaranjem i ljudskim pravima, udruženja medija i novinara, kao "plaćenike". Tabloid Informer i TV Pink – privatne medijske kuće sa najvišim rejtingom u Srbiji koji su bliski vlasti - su primarni tvorcii ove negativne pokrivenosti. Dok je Radio televizija Srbije (RTS), nacionalni javni servis, pružao značajnu pokrivenost OCD-a u prethodne dve godine, u 2016. je ta pokrivenost prestala. Privatni nacionalni mediji pružaju veću pokrivenost OCD-ima od državnih medija. Generalno, pružaoci socijalnih usluga imaju pozitivniju medijsku pokrivenost.

Izveštavanje medija o filantropiji je mnogo pozitivnije. Prema podacima Catalyst Balkans-a, objavljeno je 12.924 članaka i izveštaja o filantropskim akcijama u Srbiji u 2016-oj. Samo 1% pokrivenosti je bio negativan. Približno 12 % tekstova objavljeno je u prvih pet stranica novina, dok je 18.9 % izveštaja elektronskih medija o filantropiji emitovano u udarnom terminu.

Od usvajanja Zakona o medijima 2014. godine, brojni lokalni i regionalni mediji su privatizovani, što je dovelo do koncentracije medija čiji su vlasnici pojedinci, kako direktno tako i indirektno povezani sa vladajućim političkim partijama. Ovo je dovelo do zatvaranja mnogih lokalnih medija, čime se smanjuje lokalna medijska pokrivenost OCD-a.

Istraživanja organizacije CRTA pokazuju da javnost i dalje povezuje nevladine organizacije (NVO) sa organizacijama za ljudska prava, pre svega u negativnom kontekstu. U međuvremenu, samo 37% ispitanika zna šta su NVO. Prema istraživanju Catalyst Balkans, 19,2% ispitanika bi bilo spremno da donira kada bi bili

pitani od strane entiteta predstavljenog kao humanitarna organizacija, dok bi samo 2,2% doniralo kad bi entitet bio predstavljen kao nevladina organizacija.

Kompanije prave slične razlike. One bi radije saradivale sa humanitarnim organizacijama nego sa organizacijama koje se bave političkim pitanjima. Kompanije i dalje veruju nacionalnim državnim institucijama više nego što veruju OCD-ima. Na lokalnom nivou, dugoročna saradnja između pojedinih preduzeća i organizacija civilnog društva se nastavlja, i preduzeća smatraju da od ove saradnje imaju više koristi nego od saradnje sa lokalnim vlastima.

Državni zvaničnici redovno daju negativne izjave o organizacijama koje se bave zagovaranjem i ljudskim pravima, kao i medijskim organizacijama, što doprinosi negativnoj medijskoj pokrivenosti i slici u javnosti ovih organizacija. Premijer Vučić je 20. novembra 2016, insinuirao da su mediji civilnog društva i OCD plaćeni od strane stranih donatora da napadnu vladu. Odmah posle ove izjave, mediji bliski premijeru objavili su seriju priča koje tvrde da OCD placaju međunarodni donatori kako bi "stvorile haos" i "rušile državu Srbiju." Lideri OCD-a su gotovo odmah dobili pretnje. Reakcija iz policije i pravosudnog sistema je bila izuzetno neefikasna. Slični slučajevi se javljaju na lokalnom nivou. Na primer, Udruženje Peščanik iz Kruševca je napadnuto od strane bivšeg ministra i sadašnjeg visokog funkcionera Srpske napredne stranke da je "strani plaćenik" nakon što su protestovali protiv izgradnje zida oko romskog naselja u Kruševcu.

Civilno društvo prepoznaje značaj samoregulacije. Sredinom 2016. godine, građanske inicijative i Resursni centar TACSO pokrenuli su seriju razgovora sa vodećim OCD o standardima kvaliteta za OCD. Osim toga, preko mreže SIGN, OCD širom Balkana su podržale usvajanje standarda i principa za prikupljanja sredstava. U 2016. godini, mreža SIGN je distribuirala uputstvo o standardima za prikupljanje sredstava u pet zemalja na maternjim jezicima.

Nacionalna koalicija za decentralizaciju

Trg Učitelj Tase 1A/2

18000 Niš, Srbija

Tel: +381 18 24 71 53

www.nkd.rs